

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI ULUSLARARASI GÖZLEM MİSYONUNUN

KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ ANAYASASINDA DEĞİŞİKLİK VE İLAVE YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASLAĞI HAKKINDA CUMHURİYET REFERANDUMUNA İLİŞKİN

BİLDİRİSİ

(5 Haziran 2022)

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 5 Haziran 2022 tarihinde düzenlenen "Kazakistan Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik ve İlavelerin Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (Referandum)" konulu Cumhuriyet Referandumunun gözlemlene davetine icabetle teşkil edilen, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Uluslararası Referandum Gözlem Misyonu çalışmalarına 2 Haziran 2022 tarihinde başladı.

TDT Sekreteryası ve Türk Ticaret ve Sanayi Odası (TCCI) yetkililerinin yer aldığı Misyon, faaliyetlerini, Kazakistan Cumhuriyeti'nin ulusal mevzuatına ve oylama süreçlerinin organizasyonu ve yürütülmesine ilişkin genel kabul görmüş uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak yürüttü.

Misyon, referandum öncesi sürecin gözlemlenmesi çerçevesinde, Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Seçim Komisyonu (MSK) Sekreteri Sayın Muhtar Yerman ile bir görüşme yaparak, referandum hazırlıkları ve yürütülmesine yönelik ana faaliyetlerin planı hakkında ayrıntılı bilgi aldı.

Misyon ayrıca Kazakistan Cumhuriyeti Dışışleri Bakan Yardımcısı Adil Tursynov ile de bir araya gelerek, yurt dışında yaşayan Kazak vatandaşlarının oy kullanma sürecine katılması için Dışışleri Bakanlığı tarafından Kazakistan Cumhuriyeti'nin diplomatik misyonları ve konsolosluklarında yürütölen hazırlıklar ve alınan tedbirler hakkında bilgi aldı. Heyet, yurtdışında yaşayan Kazak vatandaşlarının oy verme sürecine katılımını sağlamak için 52 diplomatik misyonda 65 sandık kurulduğunu kaydetti.

MSK'nun, Referandumu tarafsız bir şekilde yönettiği ve yasal sürelele uyduğu izlendi. Halka açık toplantılar verimli bir şekilde, dayanışma içinde yürütöldü ve medyada yer aldı. Yerel komisyonlar profesyonel bir şekilde çalıştığı ve yerel paydaşların güvenini kazandığı gözlemlendi. Gözlemlenen 15 referandum kurulundan 10'una kadınlar başkanlık etti.

Merkez Seçim Komisyonu, Referandum Günü prosedürlerine ilişkin olarak televizyonda ve çevrimiçi olarak bir seçmen bilgilendirme kampanyası yürüttü. Yetkililer, karara bağlanacak konu hakkında tarafsız bilgi verilmesi için gerekli çabayı gösterdi. Medya vatandaşlara Referandumla ilgili kapsamlı veriler sağladı.

Misyon ayrıca, yasa tasarısının "lehinde" olanlar ve "karşı" olanlar için eşit fırsatlar ve Referandumun usule ilişkin sonuçlarının özüne ilişkin seçmen eğitimi gibi çeşitli konuların oy verme sürecine ve seçmenlerin genel katılımına oldukça katkıda bulunacağına inanmaktadır.

Misyon, Referandum Günü boyunca Kazakistan'daki 15 sandık merkezindeki oylama prosedürlerini gözlemlendi. Referandum prosedürü ile ilgili gerekli bilgi ve materyaller sandıkta sunuldu. Bölge komisyonları, Misyonun kapsadığı tüm yerlerde aktif gözlem için uluslararası ve yerel gözlemcilere tam erişim sağladı.

Referandum iyi organize edilmiş ve önemli bir usulsüzlük olmaksızın profesyonelce yönetildi. Oy verme ve sayım işlemleri takip edilerek sürecin şeffaflığı sağlandı. Oylama sorunsuz yapıldı. Referandum komisyonlarının çalışmalarına idari veya kolluk kuvvetleri tarafından yasa dışı müdahale vakası görülmedi. Heyet, sandıklara tam erişim sağladı ve sandık yetkililerinden ayrıntılı bilgi aldı. Serbest oy hakkının önünde herhangi bir engel de izlenmedi.

Kazakistan Referandum Yasası, yerel kamu derneklerinin temsilcileri ve uluslararası gözlemciler için gerekli tüm fırsatları sağladı. Misyon, Ulusal gözlemcilerin aktif katılımına tanık oldu ve bu da Referandumun şeffaflığını ve kamuya hesap verebilirliğini güçlendirdi.

Misyon, Referandum sonuçlarını etkileyecek ciddi bir teknik sorun olmadığını gözlemledi. Heyet ayrıca ziyaret edilen sandık merkezlerinde kamu düzeninin sağlandığını not etti. Misyon tarafından, Referandum sırasında herhangi bir kampanya materyali, herhangi bir siyasi grup tarafından baskı ve oylama bültenlerinin sızdırıldığı tespit edilmedi.

Aynı zamanda, Heyet, herhangi bir sandıkta oy kullanmak isteyen seçmenlerin, daimi kayıtları dışında, oylama gününde ek bir seçmen listesine dahil edilmesi uygulamasının gözden geçirilmesinin uygun olduğunu düşünmektedir.

Misyon, Merkez Seçim Komisyonu'nun engelli vatandaşların haklarının güvence altına alınmasına yönelik koşulların yaratılması, sandık merkezlerine gerekli tüm malzeme ve teknik donanımın sağlanması ve komisyon üyelerinin uygulamaya yönelik yöntemlerle hazırlanması konusunda eğitim verilmesi yönündeki çabalarını memnuniyetle karşılamaktadır.

Ayrıca, oylama gününün sonunda Misyon, sandık merkezlerinden birinde sayım sürecini gözlemledi. Bölge komisyonları, Kazakistan Cumhuriyeti mevzuatında belirtilen kurallara göre oy sayımını gerçekleştirdi.

Türk Devletleri Teşkilatı Gözlem Heyeti, 5 Haziran 2022 tarihinde yapılan Referandumun uluslararası standartlara ve ulusal mevzuata uygunluğunu değerlendirdi. Heyet, Referandumla ilgili ayrıntılı değerlendirmesini ve tavsiyelerini önümüzdeki günlerde Üye Devletler ve ilgili Uluslararası Örgütlerle paylaşacaktır.

TDT Misyonu, Cumhuriyet Referandumunun başarılı bir şekilde düzenlenmesinden dolayı kardeş Kazakistan halkını tebrik eder ve daha demokratik yönetime ve devlet ile toplum arasında yeni bir etkileşim biçimine geçişin ülkedeki refahın artmasına daha fazla katkıda bulunmasını temenni eder.